

Tabel 1

Maakonna/linna nimi	Elanike arv (01.12.14)	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogude arv	Kokku
Valga maakond	31 774	25	-	25

1. Põhilised tegevussuunad

- Maakonna raamatukogude põhilised tegevussuunad olid teavikute kojulaenus ja kohalkasutus, avaliku teabe kättesaadavaks tegemine, päringutele vastamine, näituste ja ürituste korraldamine, kasutajakoolituse läbiviimine. Kogude komplekteerimine vastavalt lugejate vajadustele ja raamatukogu rahalistele võimalustele ning Kultuuriministeeriumi lepingut järgides.
- Uued ruumid noortekeskusesse sai Keeni raamatukogu. Otepää linnaraamatukogu ruumides toimus remont.
- Maakonna raamatukogudest koondati 1,5 raamatukoguhoidja ametikohta.
- Riidaja raamatukogu koostas raamatukogu koduleht-blogi.
- Valgamaa rahvaraamatukogud on leitavad vikipeediast.
- Maakonda lisandus ühendatud rahva- ja kooliraamatukogu – Taagepera raamatukogu.
- Raamatukogude juubelid: Keeni raamatukogu – 90, Riidaja raamatukogu – 90.

Muusika-aasta

- Näitused: Aakre raamatukogu – „Vanad vinüülplaadid“, Riidaja raamatukogu – „Muusika räägib rohkem kui sõnad“, Tsirguliina raamatukogu – „Regilauluansambli „Koidu Tähed“ tegemised“.
- Üritused: Helme raamatukogus muusikaõhtu „Mulk pastlaga, mulk viisuga...“, Kuigatsi raamatukogus „Laulame koos – muusika-aasta“, Taagepera raamatukogu aastalõpuüritus oli inspireeritud lõppevast muusika-aastast, Tsirguliina raamatukogus toimus Sangaste kihelkonna pärimusmuusika kontsert regilauluansambli „Koidu Tähed“ ja Valga Muusikakooli pärimusmuusika õpilaste esituses.

Valga keskraamatukogu

- Raamatukogu 150. aastapäeva tähistati Ränduriraamatukogu avamisega jaamahoones, neljanda August Gailiti nimelise novelliauhinna väljaandmisega raamatu ja roosi päeval ning Eesti lastekirjanike tuuriga Valgas.
- Jätkusid traditsioonilised maakondlikud konkursid ja võistlused õpilastele.
- Raamatukogu välisukse kõrvale paigaldati raamatute tagastuskast.
- Valga Maavalitsus teostas Valga keskraamatukogus rahvaraamatukogu seadusest tulenevat haldusjärelvalvet.
- Raamatukogus tegutses aasta jooksul 5 vabatahtlikku.
- Välja kuulutati Eesti Vabariigi 100. aastapäevale pühendatud lühijuttude konkurs „Sada lugu Valgamaast“ täiskasvanutele.

Muusika-aasta

- Näitus „Kuulsaid muusikuid Valgamaalt“.
- Õpilaste maakondliku info-otsingu võistluse teema oli „Muusika meie ümber“.
- Iga-aastane raamatukogupäevade ajal toimuv lõunamäng raadios Ruut FM oli Valgamaalt pärit muusikute kohta.
- Projektiga „Helisevad muusikalood“ tutvustati eri rahvaste pille ja jutustati lugusid.
- Raamatukogu korraldas Valga Muusikakoolis muusikateraapia töötoa, kus osales 36 inimest.

2. Juhtimine

2.1 Raamatukogude tegevust reguleerivad dokumendid ja nõukogud

- Raamatukogud lähtuvad oma töös kehtivatest seadusaktidest. Raamatukogudel on olemas põhimäärused ja kasutamise eeskirjad, tasulisi teenuseid reguleerivad hinnakirjad, AIPi kasutamise juhendid. 19.11.2015. aastal kinnitas Otepää vallavolikogu „Otepää linnaraamatukogu põhimääruse“, „Pühajärve raamatukogu põhimääruse“ ja ühise „Raamatukogu kasutamise eeskirja“.
- Nõukogu on olemas 5 raamatukogul, kuid nende tegevust eriti esile ei tõsteta.
- Raamatukogud on valdade arengukavades kajastatud, aga suhteliselt üldsõnaliselt. Valga keskraamatukogul, Otepää ja Tõrva linnaraamatukogul on olemas oma arengukava.

2.2 Eelarve

Tabel 2

Põhieelarve	Seisuga 31.12.14	Seisuga 31.12.15	Muutus %
Eelarve kokku	669 734	698 128	+4,2%
sh keskraamatukogu	266 812	275 094	+3,1%
Personalikulu	404 581	421 971	+4,3%
sh keskraamatukogu	171 695	178 461	+3,9%
Komplekteerimiskulu	129 723	133 332	+2,8%
sh OV-lt	77 271	78 047	+1,0%
sh riigilt	52 452	55 285	+5,4%
sh keskraamatukogu	45 125	44 878	-0,5%
sh OV-lt	23 239	21 685	-6,7%
sh riigilt	21 886	23 193	+6,0%
Infotehnoloogiakulu	24 883	24 140	-3,0%
sh keskraamatukogu	9 451	9 016	-4,6%

Raamatukogude eelarvetest jäi kasutamata 4 953.- eurot, s.o. 0,7%. Sellest

- 3 588.- eurot jäi kasutamata keskraamatukogul (komplekteerimiskulud),
- 1 318.- eurot Pühajärve raamatukogul (seoses maja üleminekuga maaküttele),
- 47.- eurot Taagepera raamatukogul (majanduskulud).

Investeeringuid põhivarasse tehti 7 036.- euro eest, sellest

- 2 769.- eurot Otepää linnaraamatukogu (infotehnoloogiasesse),
- 4 267.- eurot Riidaja raamatukogu (mõisahoone piksekaitseüsteemi uuendamiseks).

Omatulu teeniti 5 003.- eurot, sellest

- 4 921.- eurot keskraamatukogu,
- 82.- eurot Tõrva linnaraamatukogu.

Tabel 3

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Summa
A. Gailiti nimelise novelliauhinna väljaandmine (Eesti Kultuurkapitali Valgamaa ekspertgrupp)	01.04 – 31.05.2015	200.-
Iidsed põhjamaised lood ja tänane Soome (Põhjamaade Ministrite Nõukogu Eesti infobüroo)	01.04 – 30.09.2015	540.-
Läti raamatukogude töö kogemusi (Kultuuriministeeriumi programm „Raamatukogude arendamine“)	01.08 – 30.09.2015	300.-

Muusika-aasta raamatukogus „Helisevad muinaslood“ (Hasartmängumaksu Nõukogu)	01.10 – 30.11.2015	340.-
KOKKU		1 380.-

- Kõik on Valga keskraamatukogu projektid. Projektidest saadud rahaga sai raamatukogu korraldada sisukamaid üritusi nii lastele kui ka täiskasvanutele ja koolituse maakonna raamatukoguhoidjatele.

2.3 Raamatukogudevõrgu struktuur

Raamatukogudevõrgus 2015. aastal suuri muutusi ei toimunud. Lõpule jõudis Taagepera raamatukogu kogu ühendamine Ala Lasteaed-Põhikooli raamatukoguga.

Muutused raamatukogude lahtiolekuaegades:

- Nõuni raamatukogus muutus lahtiolekuaeg seoses lisandunud postipanga tööga: raamatukogu on nüüd avatud: esmaspäeval ja teisipäeval 11.00-17.00, kolmapäeval ja neljapäeval 12.00-18.00
- Tsirguliina raamatukogu lahtiolekuajad muutusid seoses raamatukoguhoidja (0,5 koht) töölt lahkumisega. Lahtioleku aeg nädalas vähenes 49-lt tunnilt 40-le. Raamatukogu on avatud esmaspäeval ja teisipäeval 8.00-17.00, kolmapäeval 11.00-18.00, neljapäeval 8.00-16.00, reedel 8.00-15.00.

Nädalavahetusel on avatud:

- laupäeval: keskraamatukogu, Tõrva linnaraamatukogu (v.a. suvel), Riidaja ja Sangaste raamatukogu.
- pühapäeval: Otepää linnaraamatukogu, iga kuu 1. pühapäeval Lüllemäe raamatukogu.

Puhkuste ajal

- suletud ei ole raamatukogud, kus on rohkem kui 1 töötaja: keskraamatukogu, Otepää ja Tõrva linnaraamatukogu.
- teistes raamatukogudes on töö puhkuste ajal erinevalt korraldatud: on raamatukogusid, mis on kogu töötaja puhkuse aja suletud, mõni raamatukogu on avatud 1 päeval nädalas või üle 2 nädala 1 päeval avatud. Asendustöötajat ei ole omavalitsused raamatukogudele ette näinud.

Raamatukogude aruannetes on kirjas, et lahtiolekuajad sobivad.

2.4 Personali koosseis, juhtimine ja areng

Maakonna raamatukogudes töötas 2015. aasta lõpus 41 raamatukoguhoidjat, neist osalise tööajaga 6. Kõrgharidusega töötajaid oli 14 (sh raamatukogunduslik – 9), keskharidusega – 27 (sh raamatukogunduslik – 5). Kutsekoolituse on läbinud 20 raamatukogundusliku hariduseta töötajat.

Muutused

- Tõrva lasteraamatukogu – 15.05.2015. aastal koondati raamatukoguhoidja 1,0 ametikoht ja koristaja 0,25 ametikoht.
- Helme raamatukogu – juurde loodi 0,5 kohaga koristaja ametikoht.
- Nõuni raamatukogu – lisandus postipunkti töö, sotsiaaltöötaja 0,5 kohaga ametist loobus raamatukogu juhataja ise.
- Tsirguliina raamatukogu – 31.03.2015. aastal koondati 0,5 kohaga raamatukoguhoidja ametikoht (koolis on vähenenud õpilaste arv ja raamatukogu lugejate arv üldiselt).

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest

Tabel 4

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustundide arv (koolituse pikkus)	Koolituseks kulutatud
Aakre RK	3	13	62.-
Hargla RK	1	3	-
Hellenurme RK	-	-	-

Helme RK	-	-	-
Hummuli RK	1	3	-
Kaagjärve RK	-	-	-
Keeni RK	-	-	-
Koikküla RK	1	3	-
Kuigatsi RK	2	26	77.-
Laatre RK	-	-	-
Lüllemäe RK	1	3	-
Nõuni RK	1	3	-
Puka RK	-	-	-
Pühajärve RK	3	29	77.-
Riidaja RK	1	3	-
Sangaste RK	-	-	-
Sooru RK	3	13	62.-
Taagepera RK	3	103	217.-
Tagula RK	1	3	-
Tsirguliina RK	4	93	112.-
Õru RK	2	83	200.-
Otepää linnaRK	-	-	-
Tõrva linnaRK	-	-	-
Tõrva lasteRK	-	-	-
Valga keskRK	10	179	1 740.-

Tabel 5

Koolituse teema	Korraldaja	Osavõtjaid
Muusikaterapia töötuba	Valga KKK ja Loovuse Kool	22
Tuleohutuslane instrueerimine	Tamrex Ohutuse OÜ	14
ERÜ maaraamatukogude sektsiooni teabepäev	ERÜ maaraamatukogude sektsioon	5
Maaraamatukogude suveseminar	ERÜ maaraamatukogude sektsioon, Võrumaa keskraamatukogu	3
Rahvaraamatukogude suveseminar-laager „Muusika raamatukogus – kõlab hästi“	Lääne-Virumaa Keskraamatukogu, Eesti Rahvusraamatukogu	2
Raamatukoguhoidjate suveakadeemia	Tartu Ülikooli Ühiskonnateaduste Instituut	2
Kas ma töotan hea teenindusega raamatukogus?	Eesti Rahvusraamatukogu	2
A. Sibula erialapäev „Mis raamatukogul sellega pistmist?“	Tallinna Keskraamatukogu	2
Erivajadustega inimestega suhtlemine	Tartu Rahvaülikooli koolituskeskus	2
Kasutajakoolituse ettevalmistamine, läbiviimine ja hindamine raamatukogus. Infokirjaoskuse õpetamine õpilastele	Eesti Rahvusraamatukogu	1
Mati Undi moodne maailm (põikega Kausi ja Kasemaa juurde)	Eesti Rahvusraamatukogu	1
Muusika ja raamatukogu	Eesti Rahvusraamatukogu	1
ERÜ kooliraamatukogude sektsiooni teabepäev	ERÜ kooliraamatukogude sektsioon	1
Infopädevuse alused	Tartu Ülikooli raamatukogu	1
Avalik esinemine	Rahvakultuuri Keskus	1
Esmaabiandja täiendõpe	Juunika Õppekeskus	1

Maakonna raamatukoguhoidjad osalesid veel (koolitustõendit ei saadud):

- ERÜ kõne- ja aastakoosolek (ERÜ) – 3 osalejat.

- ERÜ lasteteeninduse toimkonna koosolek (ERÜ lasteteeninduse toimkond) – 1 osaleja.
- Lastekirjanduse aastakoosolek (Eesti Lastekirjanduse Keskus) – 1 osaleja.
- Komplekteerijate teabepäev (Eesti Rahvusraamatukogu) – 1 osaleja.
- Algupärase lastekirjanduse päev (O. Lutsu nim. Tartu linnaraamatukogu) – 2 osalejat.
- Programmi RIKS-alane nõupidamine (Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu) – 2 osalejat.
- Andmebaaside arenguga seonduv nõupidamine (Eesti Rahvusraamatukogu) – 2 osalejat.
- Lasteraamatukoguhoidjate õpipäev „Pildi lugu ja lugu pildis“ (Eesti Lastekirjanduse Keskus) – 1 osaleja.
- XII üleriigiline lasteraamatukoguhoidjate päev (ERÜ lasteteeninduse toimkond, Narva Keskraamatukogu) – 3 osalejat.
- Ajalookonverents „800 aastat ühist ja ka erinevat ajalugu Eesti- ja Lätimaal“ (Valga Muuseum) – 1 osaleja.
- Raamatukogupäevade avamine (ERÜ, Kohtla-Järve Keskraamatukogu) – 4 osalejat.
- Maaraamatukoguhoidja päev (ERÜ maaraamatukogude sektsioon, Jõgeva Maakonna Keskraamatukogu) – 5 osalejat.
- Kirjandusseminar „Au ja häbi eesti kirjanduses“ (Eesti Rahvusraamatukogu) – 1 osaleja.
- Teabepäev „Haldusreformi mõju raamatukogudele“ (Eesti Rahvusraamatukogu, Kultuuriministeerium) – 2 osalejat.
- Koolituslane infopäev (ERÜ koolituse toimkond, Eesti Rahvusraamatukogu) – 1 osaleja.
- Statistika teabepäev „Kuidas oma tööd hinnata, et ka teised seda mõistaksid?“ (Eesti Rahvusraamatukogu, Kultuuriministeerium) – 1 osaleja.
- Seminar „Raamatud, lugemine ja lugeja“ (ERÜ kogude toimkond) – 2 osalejat.
- Valgamaa kultuurikonverents „Mustrite kordumine“ (Valga Maavalitsus) – 2 osalejat.
- Loeng „Kuidas käituda äkkrünnaku puhul“ (Valga Linnavalitsus) – 2 osalejat.
- Loeng „Araabia kultuur. Moslemi laps meie haridussüsteemis“ (Valga Linnavalitsus) – 3 osalejat.

2.4.2 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

- Helme raamatukogu juhataja esines ettekandega Mulgi Seltsi koolitusel.
- Hummuli raamatukogu juhataja esines ettekandega oma mulgikeelse mälestusteraamatu „Kui me viil latse ollimi“ esitlusel, rääkis raamatust ka „Aktuaalses kaameras“ ja Vikerraadio mulgikeelsetes uudistes. Esines Hummuli pensionäride ühenduse kirjandusüritusel ja Riidaja raamatukogus, rääkides oma loometööst, tutvustades enda raamatuid ja lugedes katkendeid veel ilmumata raamatust.
- Pühajärve raamatukogu juhataja esines ettekandega „18 aastat ja 8 almanahhi“ almanahhi esitlusel.
- Tsirguliina raamatukogu juhataja viis programmi „Tagasi kooli“ raames läbi käsitöötunni 7. klassi õpilastele, viis läbi eesti folkloori tutvustava õpitoa väliskülalistele (programmi Comenius raames) ning õpitoa Valgamaa kooliraamatukoguhoidjatele.

Valga keskraamatukogu

- Raamatukogu direktor esines raamatukogu ajalugu tutvustava ettekandega Valga raamatukogu 150. aastapäeva tähistamisel.
- Lastekirjanduse osakonna raamatukoguhoidja tutvustas 2 korral uusi venekeelseid raamatuid ja ajakirju venekeelse raamatusõprade klubi üritustel.

2.4.3 Maakonnaraamatukogu korraldatud koolitused

Keskraamatukogu korraldas 2015. aastal 7 nõupäeva ja ekskursiooni läti raamatukogudesse (Valmiera integreeritud raamatukogu, Straupe raamatukogu ja Läti Rahvusraamatukogu).

Tabel 6

Koolituse teema	Koolitaja/esineja	Raamatukogu-hoidjaid
2014. aasta aruannetest. Uuendused RIKSis. DIGAR	Kristi Simson	15
Koolieelik ja raamatukogu Võrumaa keskraamatukogu töökogemuse põhjal	Helle Laanpere	12
Ravimtaimed meie elus	Irje Karjus	22
Eesti kõige uuem ilukirjandus	Tiina Tarik	12
Läti rahvaraamatukogude töökorraldusest. Töötukassa teenused	Irina Grislite. Kristel Kallas, Pille Mumm	13
Muusikateraapia töötuba	Karmen Linnamägi	22
Aastalõpuseminar		17

Keskraamatukogu korraldatud koolitustega ollakse üldiselt rahul.

Võimalusel arvestatakse raamatukoguhoidjate soove ja ettepanekuid teemade või esinejate osas.

2.4.4 Erialahariduse omandamine

- 2015. aastal ei õppinud ükski maakonna raamatukoguhoidja.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

- Tsirguliina raamatukogu raamatukoguhoidjat Hele Reimaad tunnustati Tõlliste valla teenetemärgiga aastatepikkuse panuse eest valla raamatukogundusse.

Valga keskraamatukogu

- Raamatukogu 150. aastapäeva puhul tunnustati Valga Linnavalitsuse tänukirjaga pikaajalise tulemusliku töö eest raamatukogus Endla Schasminit, Aili Värtonit ja Taimi Suškevicsit.

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine

2.5.1 Haldustegevuse üldiseloostus. Raamatukogu ruumid ja asukoht

Tabel 7

Raamatukogu	Vajadused	Teostatud tööd (2015)	Plaan (arengukavast aasta vms)
Otepää linnaRK		Jooksev remont	
Lüllemäe RK	Uued ruumid	-	On vallavalitsuses arutlusel, täpsemalt ei ole paigas
Puka RK	Koridori ja lastetoa remont	Maja katuse remont	2016. aastal
Riidaja RK		Uuendati mõisahoone piksekaitsesüsteem	
Õru RK	Ruumide remont	Elumajal, kus RK asub vahetati välisukse ja keskküttekatel	2016. aastal

- 2015. aastal kolis Keeni raamatukogu uutesse ruumidesse noortekeskuse majja.
- Otepää ja Tõrva linnaraamatukogu asuvad suhteliselt kitsastes oludes, laienemist ette näha ei ole.
- Uued riigid: Lüllemäe ja Puka raamatukogu.
- Taagepera raamatukogu: 2 uut infostendi.
- Pühajärve raamatukogu: tolmuimeja.

Valga keskraamatukogu

- Uued raamaturiigid, et avakogu mahtu suurendada.
- Raamatute tagastuskast välisukse juurde.

Millistes raamatukogudes ei ole tagatud juurdepääs liikumispuudega inimesele?

- Vabalt on juurdepääs tagatud Otepää linnaraamatukogule ning Nõuni ja Pühajärve raamatukogule.
- Tõrva linna raamatukokku ja Kuigatsi raamatukokku saab ratastooliga sisse eelneval etteteatamisel.
- Juurdepääs ratastooliga puudub 11 maakonna raamatukogul, mis asuvad kas kortermaja I korrusel või mõne teise hoone II korrusel ning 8 raamatukogul, mis asuvad küll I korrusel, aga sinna viib trepp.
- Helme raamatukogule plaanitud kaldtee liikumispuudega inimestele lükkus 2016. aastasse.

Valga keskraamatukogu

- Ratastooliga on tagatud juurdepääs maja I korrusele, II korrusele pääsemise võimalus puudub.

2.6 Raamatukogu arendustegevused infotehnoloogia valdkonnas

- Internetiühendus ja töötajaarvuti ning programm RIKS on kasutusel kõigis maakonna raamatukogudes.
- Wifi-leviala on keskraamatukogus, Otepää ja Tõrva linnaraamatukogus, Hellenurme, Helme, Koikküla, Kuigatsi, Lüllemäe, Nõuni, Puka, Riidaja ja Taagepera raamatukogus.
- Kasutajaarvuti puudub: Keeni, Laatre, Sangaste ja Tagula raamatukogus.
- Raamatukogude eelarveline olukord on jäänud samaks, seoses sellega pole toimunud ka arendustegevust.
- Riidaja raamatukogu tegi raamatukogu kodulehe.
- Otepää linnaraamatukogu soetas 3 uut arvutit ja uue ruuteri, mis muutis wifi-levi ruumides kvaliteetsemaks.
- Keeni ja Sangaste raamatukogu jaoks osteti tööarvutiks sülearvuti.
- Uus koopiaaparaat: Nõuni ja Pühajärve raamatukogu.

Valga keskraamatukogu

- Välja vahetati 2 printerit.

2.7 Raamatukogude koostöö. Töö koordineerimine ja koostöösuhted

2.7.1 kohalikul

Koostööd kohaliku omavalitsusega hinnatakse üldiselt heaks.

- 5 raamatukogu töötajad on vallavolikogu liikmed, sh 1 on volikogu esimees.
- Seoses valdade ühinemise plaanidega on mitme raamatukogu töötajaid kaasatud ka ühinemisläbirääkimistesse.

Tihe on raamatukogude koostöö kohalike koolide, lasteaedade, kultuuriasutuste, noortekeskuste ning erinevate seltsidega. Raamatukogude ruumides on peetud erinevaid koosolekuid ja kohtumisi.

- Helme raamatukogu tegi koostööd Mulgi Seltsiga.
- Kaagjärve raamatukogu jätkas koostööd MTÜga Kaagjärve Mõis.
- Nõuni raamatukogu ruume on kasutanud Lõuna Purjespordikeskuse meeskond.
- Pühajärve raamatukogu andis koostöös Pühajärve Põhikooliga välja 8. koolialmanahhi.
- Tsirguliina raamatukogu planeerib ja viib õpitubasid läbi koostöös MTÜga Joude ning üritusi regilauluansambliga „Koidu Tähed“.

Raamatukogud teevad omavahelist koostööd (RVL, üritused, raamatute tellimine valla piires).

Valga keskraamatukogu

- Koostöös Valga Maavalitsuse ja Valgamaa Omavalitsuste Liiduga jätkus traditsiooniliste maakondlike õpilaskonkursside ja võistluste korraldamine.
- Head on koostöösuhted Valga Priimetsa Kooli ja Valga Jaanikese Kooliga ning Valga linna lasteaedadega.

- Raamatukogu osales Valga Avatud Noorte Keskuse üritustel.
- Muusikaterapia töötoa korraldasime Valga Muusikakoolis.
- Koostöö Valga Muuseumiga: osalemine raamatuväljapanekuga muuseumi üritusel, muinasjututunnid muuseumis, raamatusõprade klubi üritus muuseumis.
- Raamatukogu ürituste reklaam ilmub maakonnalehes „Valgamaalane“ ja „Valga Linna Lehes“, kohalikus raadios Ruut FM.
- Kirjandusüritused ja erinevad kohtumised toimusid kohvikus „Säde“.

2.7.2 riiklikul

- Koostöös Eesti Kirjanike Liidu ja Rahvusraamatukoguga toimus XII kirjandustuur Sõnaränd ehk Eesti kirjanikud Eesti raamatukogudes (Taagepera raamatukogus ja keskraamatukogus).
- Raamatukogudevaheline laenus: Eesti Rahvusraamatukogu, Tartu Ülikooli raamatukogu, Tartu Ülikooli Narva Kolledži raamatukogu, O. Lutsu nim. Tartu linnaraamatukogu.
- Eesti Lastekirjanduse Keskus – osalemine nende poolt korraldatud üle-eestilistel üritustel, eesti lastekirjanike tuur Valgas.

2.7.3 rahvusvahelisel tasandil

- Valka linna keskraamatukogu peaspetsialist viis läbi seminari Valga maakonna raamatukoguhoidjatele.

Maakonnaraamatukogu roll koostöö koordineerimisel

Keskraamatukogul on olnud koordineeriv roll kogude arendamisel, täienduskoolitusel ja nõustamisel. Keskraamatukogu koostab koduloolisi andmebaase.

3. Kogud

3.1 komplekteerimise põhimõtted (tasakaal) ja uuendused (sh e-teavikud)

- Komplekteerimispõhimõtted 2015. aastal ei muutunud. Prioriteediks on olnud eesti ilukirjandus, lastekirjandus, Eestit puudutav kirjandus, tõlkeilukirjandus ja aimekirjandus.
- Iga maakonna raamatukogu saab tellimisnimekirja nii Rahva Raamatust kui ka Apollost. Saadud nimekirjade alusel otsustavad raamatukogud ise (vastavalt lugejanõudlusele ja rahalistele võimalustele), mida nad tellivad. Seejärel esitavad nad oma tellimissoovid keskraamatukogu komplekteerimisosakonnale, kus koostatakse koondtellimus, mis edastatakse tarnijale. Raamatute hind on mõlemal tarnijal enam-vähem sama, kohati kuni 1/3 jaehinnast soodsam.
- Enamasti ostavad raamatukogud igat raamatut 1 eks., väga harva 2 eks., v.a. keskraamatukogu, mis soetab ilu- ja lastekirjandust 2 eks. kaupa (mõnda nimetust ka rohkem).

- annetuste osakaal kogude juurdekasvust

Annetusena saadi maakonna raamatukogudesse 1 776 eks. teavikuid, s.o. 15,6% teavikute juurdetulekust (2014. a. – 1 251 eks.; 11,8%):

- 1 620 eks. raamatuid, s.o. 15,1% raamatute juurdetulekust (2014. a. – 1 246 eks.; 11,8%).
- 127 aastakäiku ajakirju, s.o. 19,3% ajakirjade juurdetulekust (2014. a. – 96 aastakäiku; 14,4%).
- 4 eks. käsikirju, s.o. 80,0% käsikirjade juurdetulekust.
- 18 eks. auviseid, s.o. 56,3% auviste juurdetulekust (2014. a. – 2 eks.; 7,4%).
- 7 eks. muid teavikuid, s.o. 28,0% muude teavikute juurdetulekust (2014. a. – 3 eks.; 42,9%).

Valga keskraamatukogu

Annetusena sai keskraamatukogu 304 eks. teavikuid, s.o. 7,3% teavikute juurdetulekust (2014. a. – 146 eks.; 3,5%):

- 275 eks. raamatuid, s.o. 6,9% raamatutest (2014. a. – 134 eks.; 3,4%).
- 10 aastakäiku ajakirju, s.o. 8,6% ajakirjade juurdetulekust (2014. a. – 10 aastakäiku; 8,6%).
- 4 eks. käsikirju, s.o. 80,0% käsikirjade juurdetulekust.
- 9 eks. auviseid, s.o. 42,9% auviste juurdetulekust (2014. a. – 2 eks.; 7,4%).
- 6 eks. muid teavikuid, s.o. 30,0% muude teavikute juurdetulekust.

- kogude kasutatavus ja seos lugejate sihtrühmadega

- Lugeja-uuringuid 2015. aastal ei korraldatud.
- Kogude ringlus oli maakonnas 0,7.
- Ilu- ja lastekirjandus moodustab maakonna raamatukogude kogudest 63,6%, laenutused moodustasid 58,3% kojulaenutustest.
- Ajakirjade aastakäike oli maakonna raamatukogudes aasta lõpuks arvel 7 012, s.o. 1,7% kogudest. Perioodika laenutused moodustasid laenutustest 22,8% (sisaldab ka ajalehtede laenutusi).
- Võõrkeelne kirjandus moodustas maakonna raamatukogude kogudest 6,9%, selle laenutused moodustasid raamatute kojulaenutustest 9,7%. Suurema osa sellest moodustas venekeelse kirjanduse laenutused – 95,5%.

Valga keskraamatukogu

- Keskraamatukogu kogu ringlus oli 0,8.
- Ilu- ja lastekirjandus moodustab keskraamatukogu kogudest 52,2%, laenutused moodustasid 67,5% kojulaenutustest.
- Ajakirjade aastakäike oli aasta lõpuks arvel 3 030, s.o. 2,5% kogust. Perioodika laenutused moodustasid 3,0% keskraamatukogu kojulaenutustest.
- Võõrkeelne kirjandus moodustas kogust 22,4%, selle laenutused moodustasid raamatute kojulaenutustest 23,4%. Suurema osa sellest moodustas venekeelne kirjandus – 20,9% raamatutest, laenutused – 22,6% raamatute kojulaenutustest.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine (trükis + e-raamat)

e-teavikuid 2015. aastal maakonna raamatukogudesse ei soetatud.

	2014	2015	muutus
Raamatud	10 525	10 699	+174 (+1,7%)
sh ostud	9 279	9 079	-200 (-2,2%)
Ilu- ja lastekirjandus	7 319	7 349	+30 (+0,4%)
Võõrkeelne kirjandus	936	888	-48 (-5,1%)
sh venekeelne	887	825	-62 (-7,0%)
Komplekteerimiskulu raamatutele	102 109.-	105 467.-	+3 358.- (+3,3%)
Raamatu keskmine hind	11.00	11.62	+0.62 (+5,6%)
Juurdetulek 1 elaniku kohta	0,33	0,34	+0,1
Juurdetulek 1 kasutaja kohta	1,02	1,10	+0,08

- Raamatute komplekteerimiseks kulus 53 744.- eurot, s.o. 51,0% riigi ja 51 723.- eurot, s.o. 49,0% omavalitsuste raha. Keskmiselt saadi omavalitsuselt raamatute komplekteerimiseks 1 elaniku kohta 1.63 ja 1 kasutaja kohta 5.31 eurot.
- Ilu- ja lastekirjandust lisandus maakonna raamatukogudesse 68,7% raamatute juurdetulekust (2014. a. – 69,5%).

- Võõrkeelset kirjandust lisandus maakonna raamatukogudesse 8,3% raamatute juurdetulekust (2014. a. – 8,9%), sellest oli venekeelset kirjandust 92,9% võõrkeelse kirjanduse juurdetulekust ja 7,7% raamatute juurdetulekust (2014. a. – 94,8%; 8,4%).
- Maakonna raamatukogude kogudest kustutati 4 887 eks. raamatuid, sh ilu- ja lastekirjandust 3 698 eks. Võõrkeelseid raamatuid kustutati 987 eks., sh venekeelseid 933 eks.

Valga keskraamatukogu

	2014	2015	muutus
Raamatud	3 973	3 995	+22 (+0,6%)
sh ostud	3 839	3 720	-119 (-3,1%)
Ilu- ja lastekirjandus	2 609	2 596	-13 (-0,5%)
Võõrkeelne kirjandus	920	868	-52 (-5,7%)
sh venekeelne	886	822	-64 (-7,2%)
Komplekteerimiskulu raamatutele	39 497.-	39 278.-	-219.- (-0,6%)
Raamatu keskmine hind	10,29	20,56	+0,27 (+2,6%)
Juurdetulek 1 elaniku kohta	0,30	0,30	-
Juurdetulek 1 kasutaja kohta	1,14	1,21	+0,07 (+6,1%)

- Raamatute komplekteerimiseks kulus 23 193.- eurot, s.o. 59,0% riigi ja 16 085.- eurot, s.o. 41,0% omavalitsuse raha. Omavalitsuselt oli eelarves komplekteerimiseks ette nähtud suurem summa kui tegelikult kulus. Selle ülejääk kanti üle 2016. aasta komplekteerimisrahaks. Omavalitsuselt saadud rahast kulus raamatute komplekteerimiseks 1 elaniku kohta 1.21 ja 1 kasutaja kohta 4.89 eurot.
- Ilu- ja lastekirjandus – 65,0% raamatute juurdetulekust (2014. a. –65,7%).
- Võõrkeelne kirjandus – 21,7% raamatute juurdetulekust (2014. a. – 23,2%). Sellest oli venekeelset kirjandust 94,7% võõrkeelse kirjanduse ja 20,6% raamatute juurdetulekust (2014. a. – 96,3%; 22,3%). Keskraamatukogu on aasta-aastalt vähendanud venekeelse kirjanduse oste seoses venekeelse lugejaskonna vähenemisega. Vene keeles ostetakse peamiselt ilu- ja lastekirjandust (sh ka eesti kirjandust vene keeles), aimekirjandust ostetakse vene keeles väga vähesel määral.
- Kogust kustutati 3 126 eks. raamatuid, sh ilu- ja lastekirjandust 2 427 eks. Võõrkeelseid raamatuid kustutati 981 eks., sh venekeelseid 933 eks.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

- Perioodika komplekteerimiseks kulus maakonnas 2015. aastal 27 695.- eurot, s.o. 20,8% komplekteerimisrahast (2014. a. – 27 429.- eurot; 21,1%).
- Kultuuriperioodika tellimiseks kulus maakonna raamatukogudes 1 442.- eurot riigilt eraldatud komplekteerimisrahast, s.o. 5,2% perioodika ostmiseks kulunud rahast ja 2,6% riigilt eraldatud komplekteerimisrahast (2014. a. – 1 653.- eurot; 6,0% perioodikale kulunud rahast; 3,2% riigilt). Kultuuriperioodikat tellisid raamatukogud ka omavalitsuse raha eest.
- Kogudest kustutati 506 aastakäiku ajakirju.

Valga keskraamatukogu

- Perioodika tellimiseks kulus 5 459.- eurot, s.o. 12,2% komplekteerimisrahast (2014. a. – 5 443.- eurot; 12,1%).
- Kultuuriperioodikat osteti 450.- euro eest, s.o. 9,9% perioodika ostuks kulunud rahast (2014. a. 560.- eurot; 10,3%).
- Kogust kustutati 39 aastakäiku ajakirju.

3.1.3 Auviste komplekteerimine

- Auviseid soetati maakonna raamatukogudesse 32 eks., sh 14 ostuna ja 18 annetusena.

- Auviste ostuks kulus 170.- eurot, s.o. 0,1% komplekteerimiskulust (2014. aastal – 27 auvist, sh 25 ostu ja 2 annetust; 185.- eurot; 0,4% komplekteerimiskulust).
- Kogudest kustutati 18 eks. auviseid.

Valga keskraamatukogu

- Soetati 21 auvist, sh 12 ostuna ja 9 annetusena.
- Auviste ostuks kulus 141.- eurot, s.o. 0,3% komplekteerimiskulust.

4. Lugejateenindus ja raamatukoguteenused

Raamatukogu põhiteenused

Teavikute kojulaenutamine ja kohalkasutus, avaliku teabe kättesaadavaks tegemine, päringutele vastamine, näituste ja ürituste korraldamine, kasutajakoolitus.

Tasulised teenused

Printimine, koopiate tegemine, skaneerimine – vastavalt omavalitsuse kehtestatud hinnakirjale. Keskraamatukogus ja Nõuni raamatukogus on võimalik rentida saali koos esitlustehnikaga.

Väliteeninduspunktid

Väliteeninduspunkte oli 2015. aastal 4, võrreldes 2014. aastaga 2 võrra vähem.

Helme raamatukogu – Kalme päevakeskus, Riidaja raamatukogu – Leebiku kauplus (Pikasilla Algkool pandi kinni), Taagepera raamatukogu – Taagepera külakeskus ja Karjatnurme päevakeskus (Koorküla rahvamaja töötaja koondati, ei ole enam kedagi, kes raamatute eest vastutaks).

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine

- Kõikides maakonna raamatukogudes on juurdepääs avalikule teabele.
- Raamatukogudel on olemas internetiühendus ja töötajaarvuti, kõik raamatukogud kasutavad raamatukoguprogrammi RIKS. Kasutajate käsutuses on maakonna raamatukogudes 48 arvutit. Kasutajaarvuti puudub Keeni, Laatre, Sangaste ja Tagula raamatukogus.
- Raamatukogudes on olemas kohaliku omavalitsuse õigusaktid, maakonna- ja vallaleht ning vähemalt 1 üleriigiline päevaleht.

Avalikke internetipunkte (AIP) külastatakse, aga see väheneb. Põhjused: raamatukogude arvutid on sageli vanad ja aeglased, mobiilne internet ja nutiseadmed on aina enam levinud. Kasutatakse raamatukogude wifi't. Raamatukogu arvuteid kasutatakse sageli siis, kui inimestel on vaja midagi printida.

AIPid on avatud raamatukoguga samal ajal, külastusi sageli üles ei märgita.

- Hummuli raamatukogu – 25 külastust.
- Riidaja raamatukogu – 19 inimeset kasutas 76 korral.
- Öru raamatukogu – 1 200 külastust, sh lapsed – 897 ja täiskasvanud – 303 (lastele on 1 arvuti mängimiseks, mida nad saavad kasutada 30 min päevas).

Valga keskraamatukogu

- AIPi külastusi oli 2 085 (avatud teisipäevast reedeni 14.00-18.00 ja laupäeviti 10.00-15.00). Lugemissaali arvutit, mida saab kasutada kogu raamatukogu lahtiolekuajal, kasutati 1 399 korda.

4.2 Raamatukogu kasutamine

Tabel 9

RK	Lugejad 2014	Lugejad 2015	muutus (+)	Laenutused 2014	Laenutused 2015	muutus (+)
Maakonna RKd	10 336	9 737	-599	316 160	292 485	-23 675

sh keskRK	3 488	3 291	-197	89 981	90 114	+133
-----------	-------	-------	------	--------	--------	------

Tabel 10

RK	Külastused 2014	Külastused 2015	muutus (+-)	Virtuaalküla stused 2014	Virtuaalküla stused 2015	muutus (+-)
Maakonna RKd	174 011	155 687	-18 324	28 517	62 558	+34 041
sh keskRK	61 229	58 134	-3 095	22 178	55 108	+32 930

- Maakonnas oli kasutajaid 5,8%, külastusi 10,5% ja laenutusi 7,5% vähem. Virtuaalkülastusi oli 119,4% rohkem.
- Maakonna elanike arv vähenes samas 405 inimese võrra, s.o. 1,3%. Maakonna elanikest oli raamatukogude kasutajaid 30,6% (2014. a. – 32,1%).
- Raamatukogude kasutajatest oli laenajaid 82,3%, s.o. 8 013 inimest.
- Laenutusi oli 1 elaniku kohta – 9,2, 1 kasutaja kohta – 30,0, 1 laenaja kohta – 36,5 (2014. a. – vastavalt 9,8; 30,6; 36,9).
- Laenutustest oli kojulaenutusi 276 996, s.o. 94,7% ja kohalkasutusi 15 489, s.o. 5,3% (2014. a. – vastavalt 298 445; 94,4% ja 17 715; 5,6%).
- Külastusi oli 1 elaniku kohta – 4,9, 1 kasutaja kohta – 16,0, 1 laenaja kohta – 19,4 (2014. a. – vastavalt 5,4; 16,8; 20,3).

Valga keskraamatukogu

- Keskraamatukogu kasutajaid oli 5,6% ja külastusi 5,1% vähem. Laenutusi oli 0,1% ja virtuaalkülastusi 148,5% rohkem.
- Valga linna elanike arv vähenes 97 inimese võrra, s.o. 0,7%. Linnaelanikest oli raamatukogu kasutajaid 24,7% (2014. a. – 26,0%).
- Raamatukogu kasutajatest oli laenajaid 89,3%, s.o. 2 939 inimest.
- Laenutusi oli 1 elaniku kohta – 6,8, 1 kasutaja kohta – 27,4, 1 laenaja kohta – 30,7 (2014. a. – vastavalt 6,7; 25,8; 29,3).
- Laenutustest oli kojulaenutusi 88 353, s.o. 98,0% ja kohalkasutusi 1 761, s.o. 2,0% (2014. a. – vastavalt 87 583; 97,3% ja 2 398; 2,7%).
- Külastusi oli 1 elaniku kohta – 4,4, 1 kasutaja kohta – 17,7, 1 laenaja kohta – 19,8 (2014. a. vastavalt 4,6; 17,6; 19,9).

Põhinäitajate languse põhjused: elanike arvu vähenemine ja vananemine, inimesed on hõivatud tööga kodust kaugemal, vabale ajale on rohkem konkurente, uuemat ilukirjandust ostetakse raamatukogudesse vähem.

Külastuste arvu vähendab ka see, et vajaliku teaviku olemasolu raamatukogus saab kindlaks teha RIKSWEBi kaudu ja selleks ei pea enam raamatukokku kohale tulema. Lisaks on võimalus ka raamatuid reserveerida ning tulla raamatukokku alles siis, kui soovitu on kohal.

Keskraamatukogu külastusi vähendas vähesel määral ka see, et märtsist alates on raamatukogu välisukse juures raamatute tagastuskast ja lugeja ei pea alati raamatukokku sisse tulema.

Maakonna raamatukogude virtuaalkülastuste tõusule aitas kaasa üks uus koduleht (Riidaja raamatukogu) ja see, et keskraamatukogu uus koduleht, mis on terve aasta kasutusel olnud, on loenduriga.

4.3 RVL teenindus

Peamiselt kasutatakse maakonnasisest RVLi, vähe tellitakse mujalt, sest raamatud tuleb lugejal tagastada omal kulul. Mujalt tellisid Tsirguliina raamatukogu – Tartu Ülikooli raamatukogust, Tõrva linnaraamatukogu – Eesti Rahvusraamatukogust ja Tartu Ülikooli raamatukogust.

Kõige tihedam on RVL naaberraamatukogude ja keskraamatukoguga, RVLi toimetab enamasti raamatukoguhoidja ise

Raamatukogud mainisid, et RVLi kaudu hankimiseks on suurenenud nõudlus uuemate (ja laiemalt reklaamitud) raamatute järgi, mida pole enda kogusse hangitud erinevatel põhjustel.

RVLi kaudu telliti 956 raamatut, saadi 936 (2014. a. – telliti 954, saadi 950).

Valga keskraamatukogu

Valga keskraamatukogu tellis teistelt 14 raamatut, neist maakonna teistest raamatukogudest 6 ja mujalt (TÜ Narva Kolledži raamatukogust ja O. Lutsu nim. Tartu linnaraamatukogust) 8 raamatut. Maakonna teised raamatukogud tellisid keskraamatukogust 465 raamatut.

4.4 Laste- ja noorteteenindus

4.4.1 Laste- ja noortekirjanduse komplekteerimine

- Uute raamatute tellimisel on lähtunud Eesti Lastekirjanduse Keskuse soovitudest, noorte lugemishuvist ja kooli kohustusliku kirjanduse nimekirjadest, samuti auhinnatud lasteraamatute nimekirjadest. Raamatukoguhoidjad küsivad nõu ka õpetajatelt ja lastelt endilt.
- Laste- ja noortekirjanduse komplekteerimine toimub vastavalt nõudlusele – suurem rõhk on ilukirjandusel, aimekirjandust ostetakse vähem.
- Arvestada tuleb ka eelarves oleva komplekteerimiseks oleva rahaga.
- Lastekirjandust ostetakse maakonna raamatukogudesse 1 eks., mõnda üksikut nimetust 2 eks. (v.a. keskraamatukogu).

Valga keskraamatukogu

- Eestikeelset ilukirjandust ja venekeelset eesti lastekirjandust ostetakse enamasti 2 eks. Kooli soovituslikku kirjandust, mis annab suurema osa laenutustest, ostetakse enamasti võimalusel juurde.
- Eestikeelset aimekirjandust ja venekeelset ilukirjandust ostetakse enamasti 1 eks., venekeelset aimekirjandust ostetakse väga vähe.

4.4.2 Raamatukogu kasutamine

Tabel 11

RK	Lug-d 2014	Lug-d 2015	muutus (+-)	Külast-d 2014	Külast-d 2015	muutus (+-)	Laenut-d 2014	Laenut-d 2015	muutus (+-)
Maakonna RKd	3 046	2 900	-146	42 892	47 371	+4 479	44 967	39 414	-5 553
sh KRK	1 100	1 053	-47	12 182	20 876	+8 694	13 437	12 609	-828

- Maakonna raamatukogude kasutajate üldarvust moodustasid lapsed 29,8%, laste külastused 30,4% ja laenutused lastele 14,2% (2014. a. – vastavalt 29,5%; 24,6%; 15,1%).

Valga keskraamatukogu

- Lapsed moodustasid raamatukogu kasutajatest 32,0%, laste külastused 35,9% ja laenutused lastele 14,3% (2014. a. – vastavalt 31,5%; 19,9%; 15,3%).

Lastest lugejate arvu vähenemise põhjuseks võib olla laste arvu vähenemine maakonnas.

Laste raamatukogu külastuste arvu kasv võib olla tingitud sellest, et lapsed käivad raamatukogus aega parajaks tegemas: kasutavad interneti, mängivad lauamänge, suhtlevad omavahel.

Laste väheneva lugemuse põhjused: kool ja kooliväline huvitegevus, muu meelelahutus (internet, teler jms.) on kergemini kättesaadav. Lugemiseks piirduetakse enamasti kooli soovitusliku kirjandusega. Vähesed lapsed loevad teabekirjandust, sest informatsioon on internetist kiiremini kättesaadav. Aga samas on lapsi, kes loevad hea meelega.

4.4.3 Laste- ja noorteteenindus, sh lugemisharjumuste kujundamine ja arendamine

Töö lastega on intensiivsem seal, kus raamatukoguga samas asulas on lasteaed või kool ja nendega tehakse koostööd.

Raamatukogu ja raamatuga tutvumine algabki juba eelkoolieas: kas tullaakse rühmaga raamatukokku või käib raamatukogu juhataja lasteaias. Algklasside õpilased käivad klassiga raamatukogutundides. Raamatukogudes on lastele korraldatud ettelugemisi, meisterdamisi, joonistusvõistlusi, viktoriine jms. Lapsed veedavad raamatukogus aega bussi oodates ning satuvad nii ka mõnda raamatut vaatama-lugema.

Raamatuid saab lastele lähemale viia korraldades erinevaid näitusi ja väljapanekuid lastekirjanduse ja lastekirjanike tutvustamiseks, kohtumisi kirjanikega.

- Lüllemäe raamatukogu plaanib jätkata raamatute tutvustamise pooltunde Karula Avatud Noortekeskuses, kus lastel on selle käigus võimalik raamatuid laenutada ja tagastada ning ettelugemisi valla 2 lasteaias.
- Pühajärve raamatukogu alustas sügisel Pühajärve Põhikoolis lugemispuude kasvatamise projekti, selgitamaks välja paremad lugejad.
- Tsirguliina raamatukogu toob välja, et töös lastega toimib nooremas eas väga edukalt raamatuklubi tegevus – tutvutakse uute raamatutega, meisterdatakse, õpitakse näidendeid, tutvutakse pärimuskultuuriga. Lugemise edendamiseks toimus kevadel lugemismäng „Raamatukogu Bingo“.

Valga keskraamatukogu

- Eesti lastekirjanike tuur Valgas (Piret Raud, Kadri Hinrikus, Kätlin Vainola, Indrek Koff).
- Raamatukogu proovis korraldada kodustele lastele pispõnni pooltunde, kuid need ebaõnnestusid vähese huvi tõttu.
- Aasta lõpus hakkasid toimuma muinasjututorni jututunnid, kus lastele tutvustatakse ja loetakse ette uuemaid ja huvitavamaid lasteraamatuid.
- Raamatukoguga käis tutvumas 8 lasteaiarühma.
- Üks kord kuus (v.a. suvel) käiakse raamatuid laenutamas lasteaias „Kaseke“.
- Lugemisharjumust aitab kujundada ka suvelugemise programm, kus 2015. aastal osales 19 last.
- Lastekirjanduse osakonnas on eraldi riivil väljas „Hea raamatu“ märgisega uudiskirjandus. Eriti usaldavad seda riivilit lapsevanemad.
- Raamatukogu lastekirjanduse osakond osales Valga Avatud Noorte Keskuse sõbrapäeva üritusel „Sõprade sõbrad“, kus noored käisid läbi mitmeid linnaasutusi ning täitsid seal mingi ülesande (raamatukogus tuli kohaviida järgi leida raamat sõprusest).

4.4.4 Laste- ja noorteüritused

Tabel 12

Raamatukogu nimi	Ürituse nimi	Osavõtjaid
Aakre RK	Ettelugemispäev	20
Helme RK	Luuleõhtu „Lapsel ikka rõõmus meel“	25
	Teemaõhtu „Vana aja koolilood“	8
	Ettelugemine muinasjutust „Imeflöööt“	14
	Muusikaõhtu „Mulk pastlaga, mulk viisuga...“	31
Lüllemäe RK	Vestlusõhtu lastele lindudest Kaagjärve lasteaias	14
	Ettelugemine hommikuhämaruses Lüllemäe lasteaias	20
Nõuni RK	Ettelugemine	5
Puka RK	Kohtumine Marko Kalduri ja tema koeraga	28
Pühajärve RK	Lugemispuude avamine Pühajärve Põhikoolis	100
	Ettelugemisenädalad algklassides (9 nädala jooksul)	330
	Õised lood raamatukogus	12
	Almanahhi „Minu sinikuldne Pühajärv“ esitlus	83
Sooru RK	Õudusjuttude lugemine	5

	Laste jõulupidu	29
Tsirguliina RK	Rahvapärinus – ended ja ennustamised maagilistel aegadel (1. klassile)	13
	Kohtumine noortekeskuse laste ja töötajaga	7
	Emakeelepäeva tähistamine lasteaias näidendiga „Sajajalgne“	33
	Lugemismäng „Raamatukogu Bingo“ 1.-4. klassile	12
	Ettelugemispäev lasteaialastele	34
	Külas kirjanik Sass Henno, loeng „Ava silmad“	46
Õru RK	8 ettelugemist lasteaias	83
	Kristjan Jaak Peterson – emakeelse kirjanduse algus	16
Otepää linnaRK	Heljo Mänd – 89	31
	Ettelugemispäev raamatukogus	6
	Kadrisandid raamatukogus	15
Tõrva lasteRK	Suuremaid üritusi – 16	286
	Ettelugemine „Päkapikkude toimetused peale jõule“	
	Eestimaa sünnipäev	
	Tüdrukute nädal	
	Emakeelepäeva üritus „Jutt tuli raamatust välja“ (näidendiga)	
	Jõululuuletuste lugemine – „Jõuluootus“	
Valga keskRK	9 taaskasutuse meisterdamisingi	60
	3 pisipõnni pooltundi	6
	Maakondlik isamaaliste luuletuste lugemise konkurss 5.-8. klassi õpilastele	17
	Maakondlik veebipõhine emakeelepäeva viktoriin	60
	11 koolivaheaja filmineljäpäeva	197
	Üle-eestilise kirjandusmäng, maakondlik eelvoor	9
	Eesti lastekirjanike tuur Valgas	48
	Hans Christian Anderseni filmide nädal (4 päeval)	42
	Suvepidu jutu- ja mängumaiastele lastele	17
	Suvelugemise lõpupidu	14
	2 üritust sarjas „Leiva lugu“ muuseumis	37
	Üle-eestiline ettelugemise võistlus 4. klasside õpilastele, maakondlik eelvoor	13
	5 üritust sarjas „Helisevad muinaslood“	101
	Maakondlik jõululuuletuste lugemise konkurss 1.-4. klassi õpilastele	53
	2 muinasjututorni jututundi algklasside lastele	8

4.5 Erivajadustega sihtrühmade teenused

Tabel 13

	Kordade arv	Raamatute arv	Kasutajaid
Hummuli RK	20 korda		
Nõuni RK	1 kord kuus		1-2
Pühajärve RK	2 korda		1
Riidaja RK	1 kord kuus (suvel harvem)		7
Taagepera RK	32 korda		9
Tagula RK	1 kord kuus	144	6
Tsirguliina RK		29	1
Valga keskRK	1 kord kuus	174	6

Koduteeninduse osutamisel kasutatakse sageli pereliikmete või naabrite abi, kaasatud on ka sotsiaaltöötajad.

- Hummuli raamatukogu kasutas sotsiaaltöötaja abi, raamatuid toimetati ka hooldekodusse.
- Riidaja raamatukogu – pereliikme või sotsiaaltöötaja vahendusel.

Valga keskraamatukogu

- Koduteenindust osutatakse alates 2014. aastast: raamatukogutöötaja viib 1 kord kuus raamatud teenuse kasutajatele (eakad või liikumispuudega inimesed, kes ise raamatukokku tulla ei saa) koju.

4.6 Raamatukogu kultuurikeskusena

Tabel 15

Raamatukogu nimi	Näitused/virtuaalnäitused, väljapanekud	Üritused	Üritustel osalenute arv
Aakre RK	9	4	20
Hargla RK	2	1	10
Hellenurme RK	2	-	-
Helme RK	9	11	142
Hummuli RK	9	3	105
Kaagjärve RK	17	7	34
Keeni RK	2	-	-
Koikküla RK	10	-	-
Kuigatsi RK	5	4	50
Laatre RK	2	-	-
Lüllemäe RK	10	4	72
Nõuni RK	4	-	-
Puka RK	10	2	47
Pühajärve RK	19	15	576
Riidaja RK	12	2	79
Sangaste RK	-	-	-
Sooru RK	4	2	60
Taagepera RK	36	8	129
Tagula RK	2	-	-
Tsirguliina RK	4	18	436
Õru RK	61	9	113
Otepää linnaRK	25	8	121
Tõrva linnaRK	11	9	216
Tõrva lasteRK	31	16	286
Valga keskRK	29	66	1 589
KOKKU	325	189	4 085

Raamatukogu roll kohalikus kultuuri- ja seltsielus sõltub kohalikest oludest – kas antud kohas on veel mõni kultuuriasutus, inimestest, kes seal elavad, kui aktiivne on raamatukogutöötaja.

Ürituste korraldamisel aitavad kaasa teised kultuuriasutused, koolid, lasteaiad, aga ka eraisikud.

Raamatukogude ruumides korraldati erinevaid koosolekuid ja kohtumisi. Raamatukogus käivad inimesed ka lihtsalt omavahel suhtlemas.

Valga maakonna raamatukogudes korraldati 189 **üritust**, kus oli 4 085 osalejat (2014. a. – 158, 3 262 osalejat).

- Novembris toimus Taagepera raamatukogus ja keskraamatukogus XII kirjandustuuri raames kohtumine Jaak Urmeti (Wimberg), Sulev Olli, Birk Rohelendi ja Livia Viitoliga.

Raamatukogude juubelid: Keeni raamatukogu – 90, Riidaja raamatukogu – 90.

- Otepää linnaraamatukogu viis läbi Eesti karikavõistluste etapi paarismälumängus.
- Tõrva linnaraamatukogus toimusid erinevate näituste avamisüritused; raamatukogus korraldati Tõrva noortevolikogu ümarlaud; kohtumised Aune Pasti ja Marko Kalduriga, kes

tutvustasid oma raamatuid. Tõrva reisi- ja raamatuklubi näituse avamisega koos toimus ka klubi loomine.

- Aakre raamatukogu korraldas detsembris jõulukinkide valmistamise õpitoa.
- Hummuli raamatukogu juhataja korraldas koos rahvamaja juhatajaga oma mulgikeelse raamatu esitluse.
- Kuigatsi raamatukogu – „Maarjapäeva päikesetervitus“, „Laulame koos – muusika-aasta“, öökino. Raamatukogu korraldas küla elanikele väljasõidu Põltsamaale.
- Lüllemäe raamatukogu korraldas 2 kohtumisõhtut: „Nahkhiireõhtu“ (kohtumine loodusteadlase Matti Masinguga ning tema raamatu „Eesti nahkhiired“ tutvustus) ja „Külla tuleb rännumees ja reisikirjanik Marko Kaldur“ (Eestis matkamisest ning põnevatest juhtumistest, mis rännakutel on osaks saanud, raamatu „Aasta ringi Eestis ringi“ esitlus).
- Pühajärve raamatukogu korraldas pensionäridele ürituse „Jõuluootus raamatukogus“, kus osalesid kooli nukunäitlejad ja kandlemängijad.
- Riidaja raamatukogu korraldas koos kultuuritöötajaga mõisapäeva, millega tähistati ühtlasi raamatukogu 90. aastapäeva ja kohtumise kirjamees Elmar Oravaga.
- Taagepera raamatukogu – korraldas koos külaseltsiga sõbrapäeva ürituse „Hea on omada sõpra“, jaanitule, hingedepäeva tähistamist ja muusika-aasta lõpuürituse raamatukogus (kõigil üritustel oli elav muusika, lauldi, loeti luulet, jaanipäeval etendati näidendit). Raamatukogus käisid 1-2 korda kuus koos ristsõnalahendajad. Raamatukogu korraldas lugejatele ekskursioonid Türi lillelaadale ja Palamuse väljanäitusele.
- Tsirguliina raamatukogu korraldas raamatukoguhoidja Hele Reimaa tänu- ja tunnustusürituse; hingedeaja tervispäeva – kohtumise Sangaste Terviku terapeudi Piibe Välloga; kohtumise Vahur ja Liina Kersnaga ning raamatu „Ei jäta elamata“ esitluse; regilauluansambli „Koidu Tähed“ ja Valga Muusikakooli pärimusmuusika õpilaste kontserdi Sangaste kihelkonna pärimusmuusikast. Eduard Vilde 150. sünniaastapäeva tähistamiseks avati raamatukogus Vilde kohvik, kus kuulati reisijutte ja vaadati reisisilte. Raamatukogus viidi erinevate riikide õpetajatele läbi töötuba.

Valga keskraamatukogu

Korraldati 66 üritust, kus oli 1 589 osalejat (2014. a. – 53, 1 075 osalejat).

- Raamatukogu korraldas maakondliku info-otsingu võistluse „Muusika meie ümber“ 7.-12. klassi õpilastele ja veebipõhise kodanikupäeva viktoriini 9.-12. klassi õpilastele.
- Raamatukogupäevade ajal oli raadios Ruut FM muusika-aastale pühendatud lõunamäng (küsimused olid Valgamaalt pärit muusikute kohta) ja Eesti raamatu päeva puhul ilmus maakonnalehes „Valgamaalane“ kirjanduslik viktoriin.
- Läbi aasta toimus raamatukogu kodulehel lugejatele äraarvamismäng „Kes on see kirjanik pildil?“, mille küsimused koostas lugemissaali bibliograaf.
- Raamatukogu juurest tegutsev venekeelne Raamatusõprade klubi käis aasta jooksul koos 14 korda: vaadati filme ja arutleti nende üle, räägiti 20. sajandil Eestis elanud vene rahvusest kunstnikest, toimus kohaliku autori raamatuesitlus jm., käidi ekskursioonil Riias.

Raamatukogus toimus 2 suurüritust:

- Veebruaris tähistati Valga raamatukogu 150. aastapäeva Ränduriraamatukogu avamisega Valga jaamahoones. Külalisesinejaks oli Merle Jääger.
- Aprillis, raamatu ja roosi päeval, anti Valga raekojas välja 4. August Gailiti nimeline novelliauhind, mille sai Ervin Öunapuu novelli „Kui ingel laskus“ eest (ilmus ajakirjas „Vikerkaar“ 1-2/2014).

Kohvikus „Säde“ toimusid erinevad kohtumised ja üritused:

- Kohtumine raamatute „Minu Brasiilia. Sipelgajaht vihmametsas“ autori Pille Gerholdi, „Minu Helsingi. Ärge tapke sõnumitoojat“ autori Tarmo Virki ja „Minu Amazonas. Jökke pissimine keelatud“ autori Ivo Tšetörkiniga.

- Kirjandustuuri kohtumine.
- Oktoobris toimus muusika-aasta raames kohtumine antropoloogi ja muusiku Polina Tšerkassovaga, kes vestis teiste rahvaste lugusid ja mängis erinevaid rahvapille.

Erinevaid **näitusi ja väljapanekuid** korraldati maakonna raamatukogudes 325 (2014. a. – 316). Väljapanekud olid enamasti seotud rahvakalendri või mõne kirjaniku tähtpäevaga, koduloolisel või mõnel teisel lugejaid huvitaval teemal (uudiskirjandus, teiste riikide kirjanduse tutvustus vms.).

- Tõrva linnaraamatukogu – „Kaire Kaur-Danieli keraamika“, „Monaco – Hillar Kala kaamerasilmas“, Taagepera külaseltsi keraamikanäitus, Tõrva reisi- ja raamatuklubi näitus, Riidaja käsitööseltsingu pabertööde näitus, raamatuillustraatori Siima Škopi illustatsioonide näitus.
- Aakre raamatukogu – „Vanad vinüülplaadid“, laste joonistuste näitused.
- Hummuli raamatukogu – terve aasta oli üleval „Rännates mööda Mulgimaad“, mida pidevalt ka täiendati.
- Kaagjärve raamatukogu – „Minu ...“ raamatusarjaga reisima“, „Taasleitud raamat“.
- Kuigatsi raamatukogu – „Kuigatsi sõnas ja pildis“.
- Laatre raamatukogu – „Laatre küla ajalugu“.
- Riidaja raamatukogu – „Riidaja süda on mõisas“, „Igihaljas Vilde“, „Muusika räägib rohkem kui sõnad“.
- Taagepera raamatukogu – koos käsitööringi ja külaseltsiga korraldati 3 savikeraamika näitust.
- Tsirguliina raamatukogu – näitused „Tossutäkuga Euroopasse ehk Eduard Vilde 150“ (osales E. Vilde aasta tähistamise konkursil raamatukogudele, pälvides seal tänukirja), „Norra-Rootsi läbi autoakna. Talvetee“ (kaugsõiduautojuhi Olev Margensi loodusfotod) ja „Regilauluansambli „Koidu Tähed“ elu ja tegemised“.

Valga keskraamatukogu

Erinevaid näitusi ja väljapanekuid korraldati 29.

- Suuremaid näitusi oli 3: „Valga raamatukogu – 150“, „Nii täidan elu pikka. Ernst Enno – 140“, „Kuulsaid muusikuid Valgamaalt“.

Vabatahtlik töö raamatukogus

Valga keskraamatukogus töötas vabatahtlikuna 5 inimest, kellest 4 vahendas Eesti Töötukassa Valgamaa osakond. Vabatahtlikud aitasid läbi viia arvutikoolitusi, lasteüritusi ning korrastasid Ränduriraamatukogu.

Raamatusõprade klubi juht Niina Nusberg tegutseb vabatahtlikuna alates 2004. aastast.

Lõimumistegevuste ja kultuurilise mitmekesisuse toetamine

Alates 2004. aastast tegutseb **Valga keskraamatukogu** juures venekeelne Raamatusõprade klubi, mille liikmed on vene, ukraina, valgevene, läti, leedu ja ka eesti rahvusest inimesed. Klubi üritused on kultuuriliselt harivad – teemad puudutavad nii maailma kui ka eesti kultuuri.

2015. aastal toimus 14 erinevat üritust.

4.7 Raamatukogu koolituskeskusena kasutajatele

Kasutajakoolitused arvuliselt

Tabel 16

Raamatukogu	Rühmakoolituste arv		Osalejate arv		Individaalkoolituste arv		Osalejate arv	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Aakre RK	-	1	-	5	3	4	3	4
Hargla RK	1	-	10	-	-	-	-	-

Hellenurme RK	-	-	-	-	5	3	5	3
Helme RK	-	-	-	-	-	-	-	-
Hummuli RK	1	1	7	3	2	1	4	2
Kaagjärve RK	-	-	-	-	-	-	-	-
Keeni RK	1	-	9	-	-	-	-	-
Koikküla RK	-	-	-	-	1	1	1	1
Kuigatsi RK	-	-	-	-	2	-	2	-
Laatre RK	-	-	-	-	-	-	-	-
Lüllemäe RK	1	2	10	24	30	30	30	30
Nõuni RK	-	-	-	-	-	-	-	-
Puka RK	3	2	12	7	2	2	2	2
Pühajärve RK	8	7	68	79	2	2	2	2
Riidaja RK	-	1	-	11	2	4	3	4
Sangaste RK	-	-	-	-	-	-	-	-
Sooru RK	1	1	7	10	-	-	-	-
Taagepera RK	-	-	-	-	3	3	3	3
Tagula RK	-	-	-	-	-	-	-	-
Tsirguliina RK	1	2	12	26	3	-	3	-
Õru RK	2	2	37	33	-	-	-	-
Otepää linnaRK	10	14	66	96	3	1	12	4
Tõrva linnaRK	-	-	-	-	21	19	29	26
Tõrva lasteRK	2	-	28	-	-	-	-	-
Valga keskRK	22	17	277	236	9	23	19	32
KOKKU	53	50	543	530	88	93	118	113

Erinevaid koolitusi viidi maakonna raamatukogudes läbi 143, osalejaid oli 643 (2014. a. – 141, osalejaid 661).

Rühmakoolitusi korraldatakse enamasti raamatukogudes, mis asuvad koolide või lasteaedadega samas asulas – enamasti on need raamatukogutunnid lasteaialastele või õpilastele.

- Tsirguliina raamatukogu – raamatukogutunnid 1. ja 5. klassi õpilastele. 1. klassile korraldati pidulik raamatukoguaktus, kus tutvustati raamatukogu, kätte anti lugejapiletid ja tehti esimene laenus.

Individuaalsed koolitused on peamiselt täiskasvanutele, abistamaks neid arvuti kasutamisel: elektronkataloogi RIKSWEB kasutamine, ID-kaardi kasutamine, suhtlus e-riigiga, meilide saatmine, internetipanga kasutamine jms.

- Otepää linnaraamatukogu – RIKSWEBi koolitused nii lastele kui täiskasvanutele.

Valga keskraamatukogu

- Individuaalselt toimus vanemaealistele 6 arvutikoolitust „Praktilisi nõuandeid igapäevaseks arvuti kasutamiseks“, mida viis eesti keeles läbi vabatahtlik ja vene keeles raamatukoguhoidja. Osalejaid oli 1-2.
- Lasteosakonnas 17 raamatukogutundi lasteaedade rühmadele ja algklassidele.

4.8 Raamatukoguteenuse turundus

- Raamatukogude kohta käiv esmane informatsioon on kättesaadav omavalitsuste kodulehtedel.
- Keskraamatukogu eestvedamisel on maakonna rahvaraamatukogud leitavad vikipeedias.
- Raamatukogu koduleht on Kuigatsi, Lüllemäe, Riidaja ja Tsirguliina raamatukogul.
- Raamatukogu facebook'i leht on Kuigatsi ja Lüllemäe raamatukogul (postitusi vastavalt 14 ja 45).
- Tsirguliina raamatukogul on lisaks kodulehele veebipäevik, uudiskirjanduse blogi, raamatuklubi Värvuke blogi (postitusi kokku 273).
- Raamatukogude tegevust on kajastatud maakonnalehes „Valgamaalane“ ja vallalehtedes.
- Raamatukogu üritusi reklaamitakse kuulutustega teadetetahvlitel.

- Raamatukogutöötajad ise ütlevad, et esmane on inimeste otsene informeerimine (silma silma, telefoni või meili teel), kasutatakse ka flaiereid.

Valga keskraamatukogu

- Raamatukogus toimuvat tutvustatakse raamatukogu kodulehel ja facebook'is (87 postitust).
- Lugejaürituste toimumise ajad on toodud portaalis kultuurikava.ee, maakonnalehes „Valgamaalane“, „Valga Linna Lehes“ ja kohalikus raadios Ruut FM.
- Raamatukogu reklaamis ennast jaamahoones oleval digiekraanil juubelikuul ning märtsist aasta lõpuni jooksis seal raamatukogu koostatud „Valga linna kultuuriloolised paigad“.

Ajakirjanduses kajastati keskraamatukogu toimunut 30 korral:

- maakonnalehes „Valgamaalane“ – 23 artiklit.
- „Valga Linna Lehes“ – 1 artikkel.
- Põlva maakonna ajalehes „Koit“ – 1 artikkel.
- Valgamaa noorte lehes „TANKLA“ – 1 artikkel.
- „LõunaLehes“ – 1 artikkel.
- Ajakirjas „Raamatukogu“ – artikkel raamatukogu ajaloost ja tänastest tegemistest.
- Eesti Rahvusringhääling kajastas „Aktuaalses kaameras“ Ränduriraamatukogu avamist veebruaris ja August Gailiti novelliauhinna üleandmist aprillis.

4.9 Bibliograafia- ja infoteenindus

4.9.1 Andmebaaside loomine

Tsirguliina raamatukogu

- jätkas Tõlliste piirkonna koduloo andmebaasi täiendamist ning linnuteemaliste luuletuste kogumist blogis Tsirr-tsirr.
- seoses August Gailiti 125. sünniaastapäevaga on raamatukogu hallata ka August Gailiti sünnikodu koduleht.

Valga keskraamatukogu

- kodulooliste artiklite andmebaas ProCite sisaldab 14 849 kirjet, kasutada saab seda ainult raamatukogus. 2015. aasta II poolel jätkati kirjete bibliografeerimist RIKSi, kuhu oli aasta lõpuks sisestatud 359 kirjet.
- kodulooliste isikute andmebaas ISIK (2015. aasta lõpuks sisaldas kirjeid 1 187 isiku kohta), varasemaid kirjeid täiendati ja parandati, uuendati linke.

Keskraamatukogu on kokku kogunud ja raamatukogu kodulehel kättesaadavaks teinud: Valgamaa kohamuistendid, luuletused Valgamaast ja Valgamaa kajastuse ilukirjanduses, Valgamaa kodulooline sünnipäevakalender 2015 ja 2016.

4.9.2 Infopäringud

- Infopäringuid oli 2015. aastal 3 135 (2014. a. – 3 386).
- Raamatukogutöötajad on kirja pannud, et mõni infopäring jääb ka märkimata, sest muud teemad tulevad peale. Või saab kirja ainult arv, aga teemat mitte.
- Rohkem küsitakse koduloo, ajaloo, käsitöö ja kokanduse kohta.
- Mõned huvitavad päringud: Milliseid harjutusi teha, et saada rammumeheks? Kuidas kasvatada orhideesid? Mille järgi islamivõitlejaid ära tunda? 1960-70ndate koolimood.

Valga keskraamatukogus oli 608 infopäringut, sh 5 e-päringut (2014. a. – 758; 10 e-päringut).

4.9.3 Trükised ja veebiväljaanded

- Ilmus Hummuli raamatukogu juhataja mulgimurdeline raamat „Kui me viil latse Ollini“
- Ilmus Pühajärve Põhikooli ja Pühajärve Haridusseltsi 8. almanahh „Minu sinikuldne Pühajärv“, mille koostaja oli Pühajärve raamatukogu juhataja.

Valga keskraamatukogu

- Raamatukogu kodulehele lisati Valgamaa kodulooline sünnipäevakalender 2016.
- Raamatukoguhoidja alustas koostöös Valga Muuseumiga muuseumi aastaraamatu koostamist Hans Einerist.

5. 2016. aasta tegevused

- Töö lastega: koostöö koolide ja lasteaedadega, ettelugemised, erinevad väljapanekud ja näitused lastekirjandusest, kohtumised lastekirjanikega, vaba aja veetmise võimaluste mitmekesistamine. 2016. aasta alguses toimub XII Nukitsa konkurss.
- Raamatukogude roll kultuurikeskusena – oluliseks peetakse järjepidevust ehk jätkamist traditsiooniliste üritustega, aga ka uute korraldamist.
- Oluline on raamatukogude koostöö nii raamatukogude endi kui ka teiste asutuste vahel. Kaasa lüüakse omavalitsuste ürituste organiseerimisel (N: linna sünnipäev, jaanipäev vms.), korraldatakse näitusi jms. Tõrva linnaraamatukogu proovib koostöös linnavalitsusega alustada koduteenindust.
- Ettevalmistused haldusreformiks, raamatukogude töötajad on kaasatud läbirääkimistele.
- Taagepera raamatukogu korraldab seoses Hella Wuolijoki 130. sünniaastapäevaga lugejatele ekskursiooni Soome.
- Õru raamatukogus toimub ruumide renoveerimine.
- Otepää linnaraamatukogu planeerib inventuuri.
- Raamatukogude juubelid: Aakre raamatukogu – 90, Hargla raamatukogu – 95, Lüllemäe raamatukogu – 105, Sooru raamatukogu – 90.

Valga keskraamatukogu

- 2016. aastal keskendume raamatukogu arengukava aastateks 2017-2022 koostamisele.
- Vabatahtlike kaasamisega mitmekesistame raamatukogus pakutavaid teenuseid.
- Tähistame raamatukogu praegusesse hoonesse kolimise 20 aastapäeva.
- Jätkame traditsiooniliste maakondlike konkursside ja võistlustega õpilastele koostöös Valgamaa Omavalitsuste Liiduga.
- Jätkub erinevate ürituste ja kohtumiste korraldamine kohvikus „Säde“.
- Kogume kokku Eesti Vabariigi 100. aastapäevale pühendatud almanahhi „Sada lugu Valgamaast“ tööd.

Koostajad Kristi Simson, Endla Schasmin

Direktor
Endla Schasmin

/Allkirjastatud digitaalselt/